

पोलीस बातमी पत्र

• संपादक : दिपक मोरेश्वर नाईक

3

→ नेत्यांच्या भाषेत ही संवंगता येते तरी कुटून?

4

www.policebatmipatra.in

policebatmipatra

police batmi patra

policebatmipatra

policebatmipatra@gmail.com

निवडणूक राणधुमाळी संपताव शेतकऱ्यांना पहिला दणका, गायीच्या टूघ खरेदी दरातील नेमका बदल

बेकायदेशीर शस्त्र बाळगणाच्या गुन्हेगाराला पोलिसांनी केली अटक

मुंबई: आदर्श आचारसंहिता लागू, असताना आयोपीएस अधिकारी रस्ती यांनी उपमुख्यमंत्री देवेंद्र कडणवीस याची घें घेऊन आचारसंहितेचा भंग केलेला आहे. निवडणूक आयोगाने याची गंभीर दखल घेऊन रस्ती शुक्ला यांच्यावर तात्काळ कारवाई करावी, अशी माझी प्रदेश कौंगेसचे मुख्य प्रवक्ते अंतुल लोंडे यांनी

विरोधी पक्षांच्या नेत्यांचे फोन टॉपिंग करण्यासाठे खेळ गुन्ही रुहे. निवडणूक आयोग अंतर्गत रस्ती शुक्ला यांनी आदर्श आचार संहितेचे उल्लंघन केलेले आहे, त्यांच्यावर अशी माझी कौंगेस पक्षाने निवडणूकीच्या काळात केली असता त्यांना पदवारुन हटवण्यात आले आहे. विधासभेचा निकाल लागला असला तरी निवडणूक आयोगाला काढी दिसतच नाही का? असा घेतली असता निवडणूक आयोगाने याची घेतली असता त्यांच्या निवडणूक आयोगाने त्यांच्यावर तात्काळ कारवाई करावी, अशी माझी प्रदेश कौंगेसचे मुख्य प्रवक्ते अंतुल लोंडे यांनी

विरोधी पक्षांच्या नेत्यांचे फोन टॉपिंग करण्यासाठे खेळ गुन्ही रुहे. निवडणूक आयोग अंतर्गत रस्ती शुक्ला यांनी आदर्श आचार संहितेचे उल्लंघन केलेले आहे, त्यांच्यावर अशी माझी कौंगेस पक्षाने निवडणूकीच्या काळात केली असे अंतुल लोंडे रुहणाले.

फोन टॉपिंग प्रकरणात नाव चर्चेत रस्ती शुक्ला यांचे नाव राज्यातल्या फोन टॉपिंग

प्रकरणामध्ये चर्चेत आले होते. फोन टॉपिंग प्रकरणाची चौकीकी सूरु झाली होती. रस्ती शुक्ला यांच्यावर या प्रकरणी आरोप ठेवण्यात आले होते. त्यांची चौकीकीही करण्यात आली होती. या प्रकरणात रस्ती शुक्ला आरोपी होत्या. त्यांची चौकीकीही करण्यात आली होती. या प्रकरणात रस्ती शुक्ला आरोपी होत्या. त्यांची आणि नेत्यांचे फोन टॉप केल्याचा त्यांच्यावर आरोप ठेवण्यात आले होते.

आला होता. शुक्ला या राज्याच्या गुप्तचर विभागाच्या प्रमुख होत्या. त्यावेळी त्यांनी संजय राऊत, नाना पटोले यांच्यासह महाविकास आघाडीमधील महत्वाच्या नेत्यांचे फोन टॉप केल्याचा आरोप होता. कोण आहे रस्ती शुक्ला?

रस्ती शुक्ला या १९८८ च्या बँचाच्या आयोपीएस अधिकारी आहेत. रस्ती शुक्ला यांनी आदर्श आचार संहितेचे उल्लंघन केलेले आहे, त्यांच्यावर अशी माझी कौंगेस पक्षाने निवडणूकीच्या काळात केली असे अंतुल लोंडे रुहणाले.

रस्ती शुक्ला यांचे नाव राज्यातल्या फोन टॉपिंग प्रकरणात नाव चर्चेत आले होते. फोन टॉपिंग प्रकरणाची चौकीकीही करण्यात आली होती. या प्रकरणात रस्ती शुक्ला आरोपी होत्या. त्यांची चौकीकीही करण्यात आली होती. या प्रकरणात रस्ती शुक्ला आरोपी होत्या. त्यांची आणि नेत्यांचे फोन टॉप केल्याचा त्यांच्यावर आरोप ठेवण्यात आले होते.

मालमता कर न भरण्याचा ३ हजार मालमतांवर जप्ती व अटकावाणीची कारवाई, २१८ कोटी १६ लाखांची थक्काकी वसूल

दर १० मिनिटांनी होते एका महिलेची हत्या; महिलांवरील हिंसाचार संपवण्यासाठी गरज आहे तातडीने कृतीची

महिलांवरील हिंसाचार विविध ठिकाणी, अगदी कामाच्या ठिकाणी आणि अॅनलाइन जागांमध्येही आपातकावरील डिजिटल तंत्रज्ञानाच्या युगात सायबरहिंसाचार आणि आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२३ मध्ये, किमान ५१, १०० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२४ मध्ये, किमान २०३ तर २०४ मध्ये, किमान १००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२५ मध्ये, किमान १०००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२६ मध्ये, किमान १००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२७ मध्ये, किमान १०००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२८ मध्ये, किमान १००००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२९ मध्ये, किमान १०००००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२३ मध्ये, किमान १००००००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२४ मध्ये, किमान १०००००००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२५ मध्ये, किमान १०००००००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२६ मध्ये, किमान १००००००००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२७ मध्ये, किमान १००००००००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२८ मध्ये, किमान १०००००००००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२९ मध्ये, किमान १०००००००००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२३ मध्ये, किमान १०००००००००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२४ मध्ये, किमान १००००००००००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२५ मध्ये, किमान १००००००००००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२६ मध्ये, किमान १०००००००००००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२७ मध्ये, किमान १०००००००००००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२८ मध्ये, किमान १०००००००००००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द्वालिंगने या समस्येला आणखी बळ दिले आहे. त्यांची आयुष्यांवरील विनाशकारी परिणाम स्पर्श करत. २०२९ मध्ये, किमान १००००००००००००००० महिलांच्या आयुष्यांवरील करण्यात आलंदे तरीने किंवा द

संपादकीय

संपादक दिप्क मोरेश्वर नाईक

प्रचार सभेत विकासाच्या मुद्द्यांवर बोलण्यापेक्षा एकमेकांवर कमरेखालील भाषेत वार करण्यातच नेत्यांना धन्यता वाटू लागली आहे. काही पक्षांनी तर या कामी काही लोकांची खास नियुक्तीच केल्याचे दिसून येते.

कोणी कोणाचा ‘बाप’ काढतो. कोणी कोणाचा ‘काका’ काढतो. कोणी कोणाच्या शारीरिक वैगुण्यावर प्रहार करतो, तर कोणी कोणाला ‘फिरू न देण्याची’, ‘गाडून टाकण्याची’, ‘संपवून टाकण्याची’ भाषा करतो. समोरची गर्दीही चेकाळ्यासारखी प्रतिसाद देते हे असे राजकारण आपल्याला अपेक्षित आहे का?

लोकशाहीत 'राजकारण' हे खरे तर समाजकारणाचे एक साधन. 'समाजकारण करता यावे, समाजसेवा करता यावी म्हणून सत्तेचा सोपान चढतो आहोत', असे म्हणणारे नेतेही आपल्याकडे विपुल आहेत. ही भूमिका फक्त सत्ताप्राप्तीपर्यंतच मर्यादित असते, हे त्यांच्या पक्के ध्यानांनी असते; आता फक्त जनतेने हे लवकर ध्यानी घेणे आवश्यक आहे. समाजसेवेचे नाव घेत सत्तेचे पद एकदा हस्तगत केले की मग त्यांना लोकांच्या भल्याचा विसर पडतो आणि 'घरभरणी' मुरु होते. एकदा सुरु झालेली ही घरभरणी मग पाच-सात पंचवार्षिक आणि त्याहीनंतर- पुढच्या पिढ्यांपर्यंत- थांबायचे नावच घेत नाही. 'लोकशाही राजा-राणीच्या उद्दरातून नव्हे; तर मतपेटीतून जन्माला येईल' असे महटले गेले. पण आमच्या सरंजामी मानसिकर्तने हे फोल ठरवले.

पिद्यानपिद्या घराणेशाही चालू आहे. या घराणेशाहीला आता एकही पक्ष अपवाद राहिलेला नाही. स्वातंत्रोत्तर कालखंडात स्वकर्तृत्वाने, खच्या अर्थाने जनसेवा करत उदयाला आलेले नेतृत्व स्वाभाविकपणेच संयमी होते. मुळातलातून त्यांची जडणघडण

नेत्यांच्या भाषेत ही सवंगता येते तरी कुठून?

ज्ञालेली असल्याने त्यांना समाजाचे प्रश्न समजत होते, उमगत होते. समाजाशी, पक्षीय विचारांशी त्यांची बाधिलकी होती. कितीही प्रलोभने समोर उभी ठाकली तरीही मुरारबाजीसारखी ही पिढी पक्षनिष्ठ, स्वामिनिष्ठ असायची. किमान काही मूल्यांना धरून राजकारण केले जायचे. वैचारिक मतभेद वैचारिक पातळीवरच वादविवादाने लढले जायचे. प्रचारादरम्यान आणि त्याचप्रमाणे पुढे विधानसभेत, लोकसभेत अभ्यासपूर्ण मांडणी केली जायची. उत्तम अभ्यास, उत्तम विश्वेषण आणि कमालीचे वकृत्व यांनी या काळातील नेतृत्व संपन्न असल्याचे दिसते. नेते तत्त्वनिष्ठ, पक्षनिष्ठ होते; कारण लोकही तसेच होते. आपल्या विचारधारेच्या पक्षाच्या प्रचारासाठी घरची शिंदोरी घेऊन कधी पायी, कधी सायकलने, तर कधी ट्रकमध्ये बसून प्रचार करणारे लोक होते.

पुढे मात्र काळ बदलत गेला ! समाजसेवेची, लोकसेवेची संकल्पना आणि धारणाच बदलत गेली. प्रत्यक्ष कामापेक्षा दिखाऊ वृती वाढीस लागली. 'खादीचे पांढरे कपडे' हा समाजसेवेचा ड्रेसकॉड झाला. दिवसोंदिवस लोकांचा आपमतलबीपणा वाढल्याने धनदांडग्या शक्तीना अधिक वाव मिळत गेला. लोकांचीही लोकशाहीविषयीची जाण फारशी विकसित होऊ शकली नाही. सविधानोत्तर कालखंडात सर्विधाननिष्ठ समाज-संस्कृती निर्माण क्षायला हवी होती; मात्र तसे न होता लोकांची साप्तिकता, सामाजिक वाचनात तेंपांत सविकृती असावल्याचा ए

मानसिकता मध्ययुगान काळातच रंगाळत राहिला. आपल्याला घर आहे की नाही, योपेखा आपल्या राजाचा वाडा किंती मोठा, किंती सुंदर याच मानसिकतेत लोक आजही वावरताना दिसतात. त्यामुळे त्यांना आणणच निवडून दिलेला लोकप्रतिनिधी आपला ‘राजा’च वाटतो. याच मनोभूमिकेतून मग ‘राजा माझ्या मुलाच्या लग्नाला हजर राहिला’ आणि ‘वडलांच्या दहाव्याला आला’ याचेच त्याला कौतुक वाटताना दिसते. अशा माणसाला मग तो मत देऊन मोकळे होतो. राज्यकारभार करण्यासाठी आपण ज्याला आपला प्रतिनिधी म्हणून विधानसभेत, लोकसभेत पाठवणार आहोत तो खरे तर आपला ‘सेवक’ असतो. अपांच्या तीव्रे से मत्त्याचा तेलाचा तापाचा असावे. आ

आपल्या वर्तीने तो राज्याचा, देशाचा कारभार बघणार असतो. पण एकदा सत्तास्थानी गेल्यानंतर लोकांना आणि त्या सेवकालाही या बाबीचा विसर पडतो. याचे कारण म्हणजे हा प्रतिनिधी निवडतानाच आपण चुकीचे निकष लावलेले असतात. आपल्या जातीचा आहे, गावातला आहे, वैयक्तिक कामे करणारा आहे, मतांसाठी पैसे देणारा आहे. इत्यादी, इत्यादी. अशा निकषांमुळेच डोळ्यावर पट्टी बांधली जाते आणि मग उमेदवारांची गुन्हेगारी पाश्वर भूमी दिसेनाशी होते. त्याने केलेला ब्रृष्ट-आचार, बदललेला पक्ष, बदललेली मूळे आणि धोरणे... काही काही दिसेनासे होते. त्यामुळे तीच ती माणसे वारंवार निवडून येताना दिसतात. लोकांची अशी ही मानसिकता ओळखल्यानंतर नेतेही तशा प्रकारचीच तथारी करतात. पर्वत्याच्या मराठी सिनेमात पाटलाबरोबर जसे लढ्ऱे दाखवले जायचे, तसै आज कार्यकर्ते पाळ्ये जातात. त्यासाठी कार्यकर्त्यांच्या मंडळ्यांना सणावारांच्या नावाखाली वेळोवेळी

A cartoon illustration of a diverse group of men standing together. The men have various ethnicities, skin tones, and styles, including glasses, a mustache, and a turban. They are all dressed in casual clothing like shirts and jackets. The background is a simple light blue.

निधी पुरवला जातो. मंडप टाकत रस्ते अडवले जातात. लोकांना जे आवडते त्याचाच पुरवठा करताना लोकानुयायाचे धोरण अंगीकारले जाते. अनेक सवंग कार्यक्रम आयोजित केले जातात. त्याचप्रमाणे खुले आमिष दाखवणाऱ्या अनेक माफी योजना अमलात आणल्या जातात. सत्तेसाठी वाटेल ते हा आज परवलीचा मंत्र झालेला दिसतो. याच मंत्राच्या आग्रहामुळे मग विरोधकांना येनकेनप्रकारेण नेस्तनाबूत कर्से करता येईल, त्याचेही नियोजन केले जाते. विचारवतंना धमकावले जाते. प्रचार सभैत सामान्य नागरिकांना कधीच बोलू दिले जात नाही. एखाद्या सामान्य नागरिकाने एखाद्या विद्यामान आमदाराच्या कारकीर्दीतील कार्याची अपूर्ती निर्दर्शनास आणून दिली तर लगेच त्याच्यावर विरोधकाचा शिक्का मारत त्या आमदाराचे कार्यकर्ते त्याला धक्काबुक्की करायला मागेपुढे बघत नाहीत. ही लोकशाही आहे? विरोधकांबद्दल बोलताना आता सगळ्यांनीच ताळ्तंत्र सोडले आहे. प्रचार सभैत विकासाच्या मुद्द्यांवर बोलण्यापेक्षा एकमेकांवर कमरेखालील भाषेत वार करण्यातच नेत्यांना धन्यता वाटू लागली आहे. काही पक्षांनी तर या कामी काही लोकांची खास नियुक्तीच केल्याचे दिसून येते.

सर्वपक्षीय प्रचार सभा दिवसंदिवस अधिक सवंग का होता चालल्या आहेत? प्रचार सभेत नेत्यांच्या तोंडी अधिकाधिक शिवाराळ भाषा का येते आहे? याचा शोध घेता मनोरंजक माहिती हाती येते. प्रचार सभा आपल्याच पक्षाने आयोजित केलेली असते. तिथे काही रोजंदरीवर आणलेले अपवाद वगळता बहुसंख्य लोक त्याच पक्षाचे असतात. त्यामुळे समोर बसलेल्या गदीर्ची पक्षनिहाय अशी भारावलेली मानसिकता तयार झालेली असते. नेत्याने विरोधी उमेदवाराचे नाव घेऊन एखादा शब्द उच्चारला तरी ही गर्दी आरडाओरड करत टाळ्या-शिडूवानी त्याला प्रोत्साहन देऊ लागते. उन्मादक गदीर्चे हे प्रोत्साहन नेत्याच्या ढोक्यात भिनत जाते आणि मग तो आणखीच चेकाळ्या बोलू लागतो. अधिकाधिक शाब्दिक वार करण्यासाठी मग कोणी कोणाचा 'बाप' काढतो, कोणी कोणाचा 'काका' काढतो, कोणी कोणाच्या शारीरिक वैगुण्यावर प्रहार करतो, तर कोणी कोणाला

लाडक्या बहिणींनी वाढवला टक्का

महाराष्ट्र शासनान निवडणुकीच्या ताडावर राबवलेल्या ‘लाडकी बहीण’ योजनेने यंदा मतदानाचा टक्का वाढलेला दिसतो. तो कोणाच्या पथ्थावर पडतो हे दोन दिवसात मतमोजणीनंतर समजेलच. निवडणूक आयोगाच्या आकडेवारीनुसार २०११ च्या जनगणनेनुसार १००० पुरुषांमागे ९२९ महिला असे प्रमाण आहे. त्या तुलनेत २०१९ साली मतदार यादीतील महिलांचे प्रमाण ९२५ इतके होते. हे प्रमाण वाढवण्याकरिता महिला मतदार नोंदणीसाठी विशेष मोहिमा राबविण्यात आल्या. त्यामुळे २०२४ मध्ये या प्रमाणात ९३६ अशी लक्षणीय सुधारणा झाली आहे. यंदाच्या विधानसभा सार्वत्रिक निवडणुकीसाठी २०२४ साठी राज्यात ९ कोटी ७० लाख २५ हजार ११९ मतदारांची नोंदणी झाली आहे. त्यामध्ये पुरुष मतदार ५ कोटी २२ हजार ७३९, महिला मतदार ४ कोटी ६९ लाख ९६ हजार २७९ इतके झाले आहेत. म्हणजे एकूण मतदारांच्या संख्येच्या प्रमाणात महिला मतदारांचा टक्का हा जवळपास पन्नास टक्के इतका आहे. याच पाश्वभूमीवर एकनाथ शिंदे, देवेंद्र फडणवीस आणि अजित पवारांच्या सरकारकडून ‘लाडकी बहीण योजना’ राबविण्यास सुरुवात झाली. तेहापासूनच म्हणजे तीन महिन्यापासून पात्र महिलांना थेट खात्यात दीड हजार रुपयांची रक्कम प्रत्येक महिन्याला जमा केली जात आहे. निवडणुकांनंतर ही रक्कम २१०० करण्याचं आशवासन मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदेनी दिले आहे. योजनेतील पात्र महिलांच्या खात्यावर सरकारने सुरुवातीला दोन हफ्ते जमा केले. निवडणुकीची

A photograph showing a group of Indian women in traditional sarees. They are all smiling and pointing their right index fingers upwards towards the camera. The woman in the center-right is wearing a pink and black saree with glasses. The woman on the far left is wearing an orange and yellow saree. They appear to be at a public event or rally.

झाला. योजनेचा लाभ देताना फारसे निकष लावण्यात आले नाहीत. महाराष्ट्रातील ४.७ कोटीपैकी २.५ कोटी महिलांना लाडकी बहीण योजनेचा लाभ देण्याचे महायुती सरकारचे उद्दिष्ट आहे. यानुसार २.५ कोटी महिलांना दर महिन्याला १५०० रुपये देण्यासाठी राज्य सरकारला ४५ हजार कोटी रुपये खर्च करावे लागणार आहेत. हीच रक्कम दरमहार २१०० रुपये झाल्यास ६३ हजार कोटी रुपये खर्च करावे लागतील. दुसरीकडे, महाविकास आघाडीने जाहीर केलेल्या लक्ष्मी योजनेनुसार महिलांना दरमहार ३००० रुपये देण्यात येणार आहेत. त्यामुळे यायोजनेचा लाभ २.५ कोटी महिलांना द्यावचा असेल, तर त्यासाठी सरकारला ९० हजार कोटी रुपये खर्च करावे लागतील. हा आकडा केंद्र सरकारच्या मनरेगा आणि किसान सन्मान योजनेच्या खर्चपक्षी मोठाआहे. तसेच, महायुती आणि महाविकास आघाडीने निवडणुकीत लाडकी बहीण आणि महालक्ष्मी योजनेशिवाय कर्जमाफी, तरुणांना प्रतिमहिना द्यायची रक्कम आणि अनेक योजना जाहीर केल्या आहेत. या योजनांवरही कोट्यवधींचा खर्च होणार आहे. अर्थशास्त्राच्या नियमानुसार सार्वजनिक पैसा खर्च होतो, तेव्हा तो पैसा पुढी तिजोरीत येण्यासाठी उत्पन्नाचे मार्ग वाढण्याही गरजेचे आहे. प्रत्यक्षात असे मार्ग वाढविण्याचा कोणताही प्रवत्र आतापर्यंत सरकारने केल्याचे दिसत नाही. महत्वाचे म्हणजे

साम, दाम, दंड, भेदाचे 'ट्रेण्ड' बदलले!

यंदाच्या विधानसभा निवडणुकीत अनेक नवे ट्रेण्ड आले... प्रचाराची पद्धत बदलली... आरोप-प्रत्यारोपांनी पातळी ओलांडली आणि मतदाराला विकत घेण्याचे प्रकारही बदलले. महायुती आणि महाविकास आघाडीचा विचार करता निवडणुकीआधी महाविकास आघाडीची सत्ता येण्याचे प्रमाण जवळपास ७० टक्के दिसत होते. ते आज ५० टक्क्यांवर वेळान ठेपले आहे. निवडणूक जिंकण्यासाठी 'साम, दाम, दंड आणि भेद' या नीतीचा वापर करून महायुतीने वातावरण बघापैकी फिरवले, पण त्यासाठी त्याना पारंपरिक 'ट्रेण्ड' बदलावे लागले. तर पक्षांच्या फोडाफोडीची सहानुभूती मिळवण्यात महाविकास आघाडीलाही यश मिळवले. यंदाच्या निवडणुकीचे वैशिष्ट्य म्हणजे सर्वच बड्या नेत्यांच्या प्रचार सभांना 'पेड दर्शक' आणावे लागले. त्याला पातंप्रधान नंरेंद्र मोदीही अपवाद ठरले नाहीत. मुव्हात लोकसभा निवडणुकीत मोदीच्या सभेचा इतका 'ओहरठोस' झाला होता की, विधानसभा निवडणुकीत त्यांची भाषणे ऐकायला लोक सभामंडपापर्यंत येतच नव्हते. त्यातच सर्वच वाहिन्यांवर सातत्याने ही भाषणे दाखवण्यात येत असल्याने लोक त्रासले हार्त.

ज्यांना कुणाला मोर्दीचे भाषण ऐकायचे होते,
लांगी टीकीवर ऐकून घेतले. त्यासाठी उन्हातान्हात
कुणी मंडपापर्यंत पोहचले नाही. जी अवस्था
मोर्दीची होती, तशीच अवस्था इतर नेत्यांचीही होती.
देवेंद्र फडणवीस यांनी बन्याच टिकाणी स्थानिक
मुद्यांचा अभ्यास करून भाषणे केली, परंतु त्यांची
भाषणे ऐकायला फारशी गर्दी दिसत नव्हती. एकनाथ
शिंदे आणि अजित पवारांच्या भाषणामध्ये स्थानिक

मुद्यांचा अभाव जाणवत होता. या दोन्ही नेत्यांचा थोडाफार प्रभाव शहरी मतदारांवर दिसून आला, मात्र ग्रामीण भागात त्यांच्याविषयी फारशी आस्था दिसून आली नाही. या दोघा नेत्यांची जेमेची बाजू म्हणजे त्याचे उमेदवार राजकीय अनुभव आणि आर्थिक बाबतीत र्बयापैकी सक्षम आहेत. त्यामुळे या उमेदवारांना जी मते मिळतील ती पक्ष म्हणून कमी आणि वैयक्तिक जनसंपर्काच्या जोगावर अधिक असतील. पक्षाचा वा नेत्यांचा फारसा फायदा शिवसेना, राष्ट्रवादीच्या उमेदवारांना होईल असे वाट नाही. दुसरीकडे शरद पवारांच्या सभाना थोडीफार गर्दी होती. पवार काय बोलतात हे समजायता कठीण असल्यामुळे त्यांच्या भाषणाचा मतपरिवर्णनावर परिणाम झाला नाही, मात्र बहुसंख्या मतदारसंघात पवार पोहचणे ही बाबच वातावरण निर्मिती करून गेली. वयाच्या ८४ व्या वर्षी शरद पवार दिवसाला चार ते पाच सभा घेत होते. रत्रीच्या सभामध्ये त्यांच्या चर्चेह्यावर थकवा स्पष्टपणे दिसत होता. तरीही ते दुर्सर्ग दिवसी नव्या जोमाने नव्या मतदारसंघामध्ये सभा घेत होते. पवाराची ही ऊर्जा अनेकांना प्रेरणादायी अशीच वाटली. उतारवयात शरद पवारांना अजित पवारांनी एकटे सोडले हा मुद्य यंदाच्या निवडणुकीतही ताजा ठेवण्यात त्यांच्या टीमला यश आले आहे. पवारांनीही या सहानुभूतीचा फायदा घेत अजित पवारांकडे गेलेल्या आमदारांना टार्गेट केले. उद्धव ठाकरेंच्या सभानाही पेड लोक

आणावे लागले. ठाकरेंच्या भाषणांना थोडीफकर धार आल्याचे या निवडणुकीत जाणवले. मुस्लीम मतावर लक्ष ठेवत धार्मिक मुद्यांना ठाकरेनी उकळी दिली नाही. त्यामुळे औरंगजेब, शाहिस्तेखान आणि तत्सम पौराणिक संदर्भ ऐकण्याचा 'योग' यंदा चालून आला नाही. शिवसेनेचा जो 'युएसपी' आहे तो हिंदुत्वाचा मुद्दा उद्घव ठाकरेंच्या भाषणातून पूर्णतः हरवल्याने यापुढे 'धर्मिनपेक्षक्ते'च्या लाईनवर ठाकरे किंती टिकाव धरतात, हे बघणेदखील महत्वाचे ठरणार आहे. गद्दर, खुद्दार, मिथे यांसारख्या चघळून चोथा झालेला बाबींचा ठाकरेंच्या भाषणात यंदाही अतिरेकी वापर झाल्याने सभेत आच्या देण्याचा मंडळींवी संख्या लक्षणीय दिसून आली. शरद पवारांप्रमाणेच उद्घव ठाकरेना पक्षाच्या आमदारांनी एकटे पाडल्याची भावना शह-रांसह गावा-खेड्यांमध्ये दिसून आली. त्याचा परिणाम काही ठिकाणी निवडुकुंच्या निकालावर होऊ शकतो. उबाटा गटासाठी जमेची बाजू म्हणजे आदित्य ठाकरेंच्या भाषणाला जी धार आली आहे, ती पाहता उबाटाला चांगला वक्ता मिळता आहे, हे स्पष्ट होते. ठाकरेंच्या सेनेतील अनेक फर्डे वक्ते शिदि सेनेत दाखल झाले आहेत. त्यामुळे ठाकरेंकडे भाषण करायला संजय राऊत आणि सुषमा अंथरेंचा अपवाद वगळता चांगले वक्ते उरले नव्हते, परंतु ती जागा आदित्य ठाकरे यांनी भरून काढली आहे. आदित्य ठाकरेंचा चांगला प्रभाव युवावर्गावर दिसून

आला. ते चांगली बैटींग करु शकल्याने उद्धव ठाकरेना उसंत मिळाली. कौँग्रेसने मात्र पासंपरिक मतदारांना यंदा बज्यापैकी आपलेसे केलेले दिसून आले. मलिकार्जुन खर्गे, राहुल गांधी असो वा प्रियंका गांधी यांच्या सभांचा संबंधित मतदारसंघांमध्ये सकारात्मक परिणाम दिसून आला. अर्थात महाराष्ट्रातील कौँग्रेसमधील पासंपरिक नेत्यांची भाषणे नेहमीप्रमाणेच रटाळ होती. त्यांच्याकडे ही फारसे मुद्द नव्हते. गृहपाठ न करताच अतिआत्मविश्वासाने ही मंडळी निवडणुकीला सामोरे गेली ही बाब यंदाच्या निवडणुकीत लपून राहिली नाही. राज ठाकरेच्या सभेने नेहमीप्रमाणे गर्दी खेचली. गेल्या निवडणुकीपैरंत राज यांच्या सभेला गर्दी जमवावी लागत नव्हती. आपल्या वकृत्याच्या जोशराव राज ठाकरे गर्दी खेचत होत. यंदा मनसैनिकांना गर्दी जमवावी लागली ही बाब दुर्लक्ष्यून चालणार नाही. ठाकरेच्या उमेदवारांची मनसे मधून फारशी हवा दिसली नाही. ज्यांची नवे चर्चेत आली ते पक्षपाणेक्षा वैयक्तिक ताकदीच्या जोशवरच आपल्या नवाचा ठसा उमटवू शकले. ठाकरेंसी भाजपच्या 'लाईन'वर आपले भवितव्य ठरवल्याचे मनसैनिकांनाही फारसे पटलेले दिसले नाही. या 'लाईन'मुळे मनसे आत्मसन्मान गमविल्याची भावना आता दबवक्या आवाजात व्यक्त होत आहे. ठाकरेंचा नवा शिलेदार अमित ठाकरे याचे लांचिंग प्रभावीपणे झाले; पण त्याचे रुपांतर मतांमध्ये किती

होते, याबाबत मनसैनिकच सांशकंत व्यक्त करीत आहे. ‘बापाची सर मुलात नाही’, हे सहजपणे बोलले जात आहे, पण उद्घव ठाकरे आणि त्यानंतर आदिल्य ठाकरेच्या बाबतीतही सुरुवातीला असाच सूर आव्वला जात होता. त्यामुळे अशा बाजारागपांना ठाकरे कुठुंब फार थारा देणार नाही, हे निश्चित. जातीय आणि धार्मिक समीकरणीय यंदाच्या निवडणुकीत बिघडल्याचे दिसून आले. आरक्षणाच्या मुद्यावरुन नावारुपाला आलेले मनोज जरगी पाटील हे निवडणुकीत प्रभावशाली ठरतील असे बोलले जात होते. प्रत्यक्षात काही मतदारसंघांचा अपवाद वगवळा तसे काही झाले नाही. ‘जराग इफेक्ट’ ऐन निवडणुकीत खोडण्यात भाजप यशस्वी ठरला, पण तरीही एकवटलेला मराठा समाज विखुरला गेला असे महणता येणार नाही. या समाजाने कधी नव्हे ती एकी यंदाच्या निवडणुकीत दाखवून दिली. त्यामुळे भले भले नेते निवडणुकीत तोंडघरी पडले तर नवल वाट नव्ये. मुस्लीम समाजाचीही या निवडणुकीत फरफट दिसून आली. भाजपच्या विरोधात या समाजाने अतिशय प्रभावी पद्धतीने मोठ बांधली, ज्यामुळे भाजपच्या सर्वच दिग्जांना घाम फुटला. पण महाविकास आयांडीने या समाजाला फारशा जागा दिल्या नाहीत. त्याची चर्चा प्रत्येक मोहल्ल्यात सुरु आहे. या समाजाला सर्वांधिक अपेक्षा ज्या नेत्याची होती त्या शरद पवारांनी मुस्लिमांना केवळ दोन जागा देऊन बोल्खण केली. मुस्लीम समाज आपला पारंपरिक मतदार आहे, अशा फुशारकीच्या गप्पा मारणाऱ्या कांग्रेसनेही केवळ सात जागावरच मुस्लीम उमेदवारांना संधी दिली. उबाठा गटाने एका

मगेवर मुस्लीम उमेदवार उभा केल्याचे दिसते. नाउलट ज्यांच्याकडून अपेक्षा नव्हती, त्या अजित वारांनी पाच उमेदवार देऊन मुस्लीम समाजाला आपलेसे केले. मुस्लीम समाजाला गृहीत धरणाच्या हाविकास आधाडीकडे हा समाज भविष्यातही टकून राहील, याची अजिबातच शाश्वती नाही. यागासवर्णीय मतांवर कुणा एका पक्षाची जहागिरी नाही, हे यंदाच्या निवडणुकीत स्पष्ट झाले. वर्चत माघाडी, एमआयएमसारख्या पक्षांवर लोकांचा नरसा विश्वास राहिलेला नाही, हे निर्दर्शनास नाले. ओवीसी मतांवर काही काळ्यापूर्वी भाजपने यांगली पकड घेतली होती. ती पकड यदा थोडीशी तेल झाल्याचे दिसून आले. मात्र 'कटेंगे तो बटेंगे' माणि 'एक है तो सेफ है' या टँग लाईन्से हिंदू मतांना न्हा एकदा आपल्याकडे फिरवण्यात भाजप यशस्वी झाल्याचे दिसते. अर्थात गेल्या पाच वर्षात क्षांची केलेली फोटाफाट आणि विरोधी पक्षाच्या त्वांवर झालेल्या ईडीच्या कारवाया यामुळे भाजपची प्रतिमा गेल्या निवडणुकीपेक्षा दुपट्टीने लिलिन झाली आहे. ही प्रतिमा सुधारण्यासाठी पुढीची याच वर्षे भाजपला अथक मेहनत घ्यावी लागेल मध्ये दिसते. मात्र अनेक वर्षांनंतर राष्ट्रीय स्वयंसेवक अंघाची भाजपला यंदा अतिशय प्रबल्यपणे साथ नाभल्याचे दिसून येते. यापूर्वीच्या निवडणुकीत तोंडी लाट्युमुळे संघाकडे भाजपच्याच पदाधिकार्यांचे नव्हीसे दुर्लक्ष होत होते. तरीही संघाचे स्वयंसेवक मानेहीतबाबर प्रचारकार्यात सहभागी होत होते. यंदा मात्र संघाची स्वतंत्र प्रचारयंत्रणा दिसून आली. योशल मीडियासून गृहभेटींपर्यंत संघाची स्वतंत्र यवस्था होती.

